

Αρ. φύλλου 62
Γ' Τρίμηνο 2006

ΔΕΛΤΙΟ

της **ΚΙΝΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ**
για μια **Ανοικτή Κοινωνία**

- **Σ' έναν κόσμο μεταβαλλόμενο**
- **Σκέψεις για την εκπαίδευση**
του Στέφανου Μαθθία
- **Η ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ**
του Ηλία Κατσούλη
- **Ο μονόλογος για τον διάλογο**
του Θεόδωρου Παπαθεοδώρου
- **Νερό**

Σ' έναν κόσμο μεταβαλλόμενο

Διαβάζοντας τις σοβαρές εφημερίδες και παρακολουθώντας από τα ΜΜΕ τον δημόσιο διάλογο γύρω από τα θέματα της επικαιρότητας ο «επαρκής» αναγνώστης και υπεύθυνος πολίτης κατακλύζεται καθημερινά από πληροφορίες και προτάσεις, που άλλοτε καταλήγουν σε απόψεις αισιόδοξες για την πορεία των οικονομικών, θεσμικών και εθνικών ζητημάτων, άλλοτε περιέχουν αγωνιώδεις προβληματισμούς. Πολιτικοί και δημοσιογράφοι πότε μας χαρίζουν το χαμόγελο και πότε μας γεμίζουν ανησυχίες. Προσπαθούμε, μέσα από συχνά αντιφατικές εκδοχές, να σχηματίσουμε τη «δική μας» γνώμη. Κι όταν όμως το καταφέρνουμε, αυτή είναι εφήμερη, γιατί την επόμενη κιόλας ημέρα πολλά έχουν αλλάξει.

Ζούμε σ' έναν κόσμο ανταγωνιστικό, αντιφατικό, εξελισ-

σόμενο και τα δεδομένα μάς παρουσιάζονται διαφορετικά από κάθε ενδιαφερόμενη πλευρά ανάλογα με τη θέση της (στην κυβέρνηση ή στην αντιπολίτευση), με τις βλέψεις της και με την οικονομική και πολιτική συγκυρία. Κι εμείς οι ίδιοι άλλωστε, επηρεαζόμενοι από τα εκάστοτε συμφέροντά μας και από τις εξελισσόμενες προσωπικές μας συνθήκες (επιτυχίες ή κακοτυχίες, επιρροές από τρίτους, ηλικία, υγεία) μεταβάλλουμε τα κριτήρια, τις γνώμες και τις προτιμήσεις μας.

Ένας κόσμος μεταβαλλόμενος, και που μας μεταβάλλει, είναι ζωντανός, κινείται μέσα στο ρεύμα του ιστορικού χρόνου και το διαμορφώνει. Μας ανοίγει νέες ευκαιρίες, από τις οποίες μπορούμε να επωφεληθούμε σε επίπεδο προσωπικό αλλά και εθνικό.

Περιοδική Ενημερωτική Έκδοση

Ιδιοκτήτης-Εκδότης:
ΚΙΝΗΣΗ ΠΟΛΙΤΩΝ

Ευφρονίου 5-7, 116 34 Αθήνα
Τηλ.: 210 7220 063 - 210 7220 475

Fax: 210 7220 475

e-mail: kinpol@hellasnet.gr

www.kinisispoliton.gr

Η χώρα αντιμετωπίζει σήμερα μεγάλες προκλήσεις. Παράλληλα όμως της προσφέρονται, χάρη και στην Ευρωπαϊκή Ένωση, μεγάλες δυνατότητες. Για να τις αξιοποιήσουμε χρειαζόμαστε πρώτα απ' όλα κοινωνική ειρήνη, που μπορεί να εξασφαλιστεί με το διάλογο μεταξύ των τάξεων και ομάδων με διαφορετικά συμφέροντα, και με την παιδεία, που αποτελεί θεμελιακή προϋπόθεση για κάθε εθνική προσπάθεια και εθνική προκοπή σε όλους τους τομείς.

Τα τρία άρθρα του «Δελτίου» που κρατάτε στα χέρια σας ασχολούνται και τα τρία με διάλογο και παιδεία.

Με το άρθρο του, που δημοσιεύεται με τον τίτλο «Ο μονόλογος για το διάλογο», ο Πρόεδρος της Κίνησης Πολιτών Θεόδ. Παπαλεξόπουλος εκθέτει τις δυσχέρειες και τις στρεβλώσεις του αποδοτικού κοινωνικού διαλόγου και υποδεικνύει μερικές από τις απαραίτητες προϋποθέσεις για να είναι ένας τέτοιος διάλογος αποτελεσματικός.

Το άρθρο του Καθηγητή Ηλία Κατσούλη έχει ως θέμα τη Βουλή των Εφήβων, που εντάσσεται επίσης στην εκπαίδευση με την ευρεία έννοια, και στον διάλογο ανάμεσα στις γενεές.

Το άρθρο του Στέφ. Ματθία, επίτ. Προέδρου του Αρείου Πάγου, μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου της Κίνησης Πολιτών, θίγει, με κάποιες αιρετικές ίσως σκέψεις, μερικά καίρια ζητήματα σχετικά με τους στόχους της σχολικής εκπαίδευσης και με τον τρόπο και το πρόγραμμα της διδασκαλίας στο σχολείο (δημοτικό, γυμνάσιο και λύκειο).

ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Α. Στόχοι της εκπαίδευσης

Είναι γεγονός ότι η προκοπή κάθε ανθρώπου εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την εκπαίδευση που έλαβε. Διότι με αυτήν διαπλάθεται ο χαρακτήρας και αποκτώνται τα εφόδια που είναι αναγκαία για τη ζωή. Ό,τι ισχύει για το άτομο ισχύει και για το κοινωνικό σύνολο: Από την εκπαίδευση των νέων μας εξαρτάται η προκοπή της κοινωνίας μας.

Η εκπαίδευση πρέπει να αποσκοπεί αφενός στη διαμόρφωση υγιούς προσωπικότητας και αφετέρου στη μετάδοση γνώσεων και εφοδίων για τη μόρφωση και την επαγγελματική αποκατάσταση των μαθητών και σπουδαστών.

Και οι δύο αυτοί στόχοι προϋποθέτουν ανεπτυγμένη κριτική σκέψη. Μόνο με αυτή οι μαθητές θα αποκτήσουν προσωπικότητα, θα μπορέσουν να αφομοιώσουν γόνιμα τις μεταδιδόμενες γνώσεις και να γίνουν ικανοί για περαιτέρω αυτομόρφωση και επαγγελματική ευδοκίμηση.

Β. Η κατάσταση στο ελληνικό σχολείο

Το ελληνικό σχολείο είναι κατά κανόνα σχολαστικό. Η διδασκαλία συνίσταται συχνά σε παροχή πληροφοριών, συχνά ανούσιων, χωρίς εκλογίκευση και κριτική ανάλυση. Και οι εξετάσεις αποσκοπούν στη διαπίστωση της αποστήθισης των πληροφοριών αυτών!

Μολοντί υπήρχαν και υπάρχουν και σήμερα λαμπροί εκπαιδευτικοί, τα προγράμματα ήταν στην εποχή μου, και εξακολου-

θούν, πιστεύω, να είναι, ανορθολογικά. Και οι περισσότεροι δάσκαλοι και καθηγητές αρκούσαν, και αρκούνται και σήμερα, να παραθέτουν πληροφορίες, με βάση τα αντίστοιχα προγράμματα, χωρίς να αποσκοπούν στην καλλιέργεια της κριτικής σκέψης των μαθητών.

Η ελληνική ιστορία διδασκόταν στην εποχή μου σαν μια σειρά από κατορθώματα. Η Ελλάδα είχε «δώσει τα φώτα», από μεγαθυμία βέβαια, στους «βαρβάρους». Ο Μεγαλέξαντρος παρουσιαζόταν σαν ημίθεος και η κατακτητική του μέθη ως ανιδιοτελής «μεταλαμβάναδευση πολιτισμού». Κάθε τι το ελληνικό περιβαλλόταν με μυθολογική αίγλη. Οι υλικοί παράγοντες της ιστορίας υποβαθμιζόνταν έτσι τα γεγονότα αιωρούνταν στο κενό. Η αυθαίρετη σύζευξη αρχαιότητας και χριστιανισμού σε αδιάσπαστη συνέχεια αποτελούσε δόγμα. Στις φλέβες μας έρεε αίμα αρχαίο! Το ότι είχαν μεσολαμβάνει τετρακόσια χρόνια ρωμαϊκρατίας, χίλια χρόνια χριστιανικής αυτοκρατορίας και τετρακόσια χρόνια δουλείας δεν είχε σημασία! Η ιστορία παρουσιαζόταν αποσπασματικά σαν σήριαλ της δράσης κάποιων μεγάλων ανδρών, με προτίμηση στους πιο πολεμοχαρείς. Οι σκοτεινές πλευρές της ιστορίας μας έμεναν στο ημίφως. Έτσι οι μαθητές αποκόμιζαν μια εικόνα αμιγώς ιδεοκρατική και πλαστή, ξένη προς τη ζωή. Μόλις άφηναν τα θρανία οι καθημερινές τους εμπειρίες διέψευδαν όσα είχαν διδαχτεί, πρωτίστως διέψευδαν τη σχολική «ιδε-

ολογία».

Η ευρωπαϊκή ιστορία ήταν παραμελημένη. Τα επιτεύγματα των λαών της Ευρώπης και ο πολιτισμός της Δύσης διδάσκονταν, όσο διδάσκονταν, υποβαθμισμένα, σαν χλωμό αντιφέγγισμα της αρχαιοελληνικής σκέψης ! Όμως οι μαθητές παρατηρούσαν γύρω τους πως ήμασταν σε όλα σχεδόν εξαρτημένοι από κράτη της δυτικής Ευρώπης και από την Αμερική. Έτσι η σχολική παιδεία οδηγούσε τους μαθητές σε υπαρξιακή αλλοτρίωση. Παρόμοια αλλοτρίωση βίωναν λόγω της διγλωσσίας, αφού όφειλαν να γράφουν στην «επίσημη» γλώσσα, την καθαρεύουσα, για να τεκμηριώνεται το ιδεολόγημα της αδιάσπαστης φυλετικής συνέχειας, ενώ στον προφορικό λόγο χρησιμοποιούσαν τη φυσική μητρική τους γλώσσα. Ήταν «ντροπή» να γράφει κανείς στη γλώσσα του «λαού», που και ο ίδιος μιλούσε ενώ ακουγόταν γελοίο να μιλά στη γλώσσα που έγραφε !

Στα θρησκευτικά τα θαύματα έδιναν κι έπαιρναν, εις βάρος της λογικής και του κοινού νου. Η θρησκεία μας ήταν «θεόπνευστη» και η μόνη «αληθινή». Εικόνες δάκρυζαν, άλλες γιάτρευαν ! Η ιστορία του Χριστιανισμού και η χριστιανική ηθική κατ' όνομα μόνο υπήρχαν στο πρόγραμμα. Διότι, αντί να διδάσκονται ως μέρος της ιστορίας των ιδεών και των θεσμών, κατέληγαν σε κήρυγμα, που μερικούς οδηγούσε στη θρησκοληψία.

Η διδασκαλία των νέων ελληνικών και της έκθεσης ιδεών εξαπνούνταν κατά κανόνα σε ψευδο-λογοτεχνικές γλυκερότητες. Η νεοελληνική ελάχιστα διδασκόταν ως αυτόνομη γλώσσα, με το δικό της λεξιλόγιο και τη δική της

γραμματική και σύνταξη. Δεν ήταν παρά ο φτωχός συγγενής της αρχαίας.

Με εξαίρεση την καθιέρωση της δημοτικής, συνεχίζεται, φοβάμαι, έως σήμερα η ίδια περίπου κατάσταση. Διότι όσοι σήμερα διδάσκουν, έτσι τα είχαν διδαχτεί. Και το σύστημα αναπαράγεται. Πρόσφατα πληροφορήθηκα ότι η δαρβινική θεωρία για την «εξέλιξη των ειδών» προβλέπεται μεν στο σχολικό πρόγραμμα αλλά ... στην πράξη παραλείπεται ή συστηματικά υποβαθμίζεται. Αντί αυτής κηρύσσονται ανορθολογικά δόγματα που στραβώνουν τους μαθητές.

Επακόλουθο όλων αυτών ήταν και είναι η ακρισία, οι προκαταλήψεις, η τυπολατρία, η ευπιστία, η ευθυνοφοβία, η «μαγική σκέψη», ο ανορθολογισμός, η... αστρολογία. Οι μη προνομιούχοι μαθητές βγαίνουν κατά κανόνα από το σχολείο χωρίς πραγματικά «εφόδια ζωής», σε κατάσταση ημισύγχυσης, ανίκανοι να ξεχωρίσουν τα δεδομένα από τα ζητούμενα και να αποφασίσουν με λογικά κριτήρια.

Την κατάσταση αυτή εκμεταλλεύονται κάποια κόμματα, θεσμοί, εφημερίδες, περιοδικά και ΜΜΕ που συντηρούν έτσι την πολιτική και κοινωνική στασιμότητα και ματαιώνουν κάθε πρόοδο.

Γ. Εκσυγχρονισμός στη σχολική εκπαίδευση

Αν θέλουμε να προχωρήσουμε, επιβάλλεται να αρχίσουμε από τον εκσυγχρονισμό του σχολείου. Τα παιδιά να διδάσκονται πάνω στις σωστές αρχές ότι : α) είμαστε Νεοελληνες. Έχουμε το δικό μας σημερινό πολιτισμό και τα σύγχρονα δικά μας προβλήματα. Ο μεγάλος, παρά τις σκιές του, πολιτισμός των Αρχαίων Ελλήνων δεν είναι

δική μας ιδιοκτησία. Ανήκει σε όλα τα έθνη που τον μελέτησαν και άντλησαν από αυτόν σοφία και κάλλος. β) Ανήκουμε στην Ευρώπη, από την οποία μόνο οφέλη αποκομίζουμε, γιατί η οικονομία μας, αλλά και η κοινωνική, θεσμική και πολιτιστική μας ανάπτυξη υπολείπεται εκείνης των προηγμένων λαών της Δύσης. γ) Στόχος της εκπαίδευσης είναι η καλλιέργεια της κριτικής σκέψης. Αντί να αποστηθίζει αρχαία ρητά και να εθίζεται σε προλήψεις και ιδεοληψίες, ο μαθητής πρέπει να διδάσκεται τα πραγματικά δεδομένα της ανθρώπινης κατάστασης, τις κινητήριες δυνάμεις της ιστορίας, τις επιστημονικές αλήθειες, και να ασκείται στην κριτική ανάλυση των προβλημάτων και στη σαφή διατύπωση των διανοημάτων του. Μόνο έτσι θα γίνει ισορροπημένος και παραγωγικός άνθρωπος, ικανός να σταθεί στον ανταγωνιστικό ευρωπαϊκό χώρο.

Δ. Σχολικό πρόγραμμα

Βασική προϋπόθεση είναι η κατάρτιση κατάλληλου σχολικού προγράμματος.

Τα μαθηματικά καλλιεργούν τη λογική και τη μεθοδική σκέψη. Η φυσική και η χημεία, καθώς και τα λοιπά μαθήματα του πρακτικού κύκλου παρέχουν επιστημονικές βάσεις και οξύνουν το κριτικό πνεύμα. Επομένως η συστηματική διδασκαλία όλων των πιο πάνω μαθημάτων προέχει.

Η γραμματική και το συντακτικό είναι μαθήματα δομικά, αφού αποτελούν έκφανση εφαρμοσμένου ανθρώπινου «λόγου». Πρέπει να διδάσκονται όχι απλώς ως γλωσσικό μάθημα, για τη σωστή ομιλία και γραφή, αλλά και ως σύστημα λογικά διαρθρωμένων εννοιών και κα-

νόνων. Η κατανόηση της δομής της γλώσσας και της λειτουργίας των ειδών του λόγου, η αναζήτηση της ετυμολογίας των λέξεων, οι κανόνες της σύνταξης είναι ιδανικό πεδίο για την άσκηση του νου και για την καλλιέργεια της πνευματικής πειθαρχίας. Σε μεγάλο βαθμό η γραμματική και το συντακτικό μπορούν να υποκαταστήσουν τη διδασκαλία των μαθηματικών.

Η αρχαία ελληνική και η λατινική γλώσσα έχουν βέβαια παιδευτική αξία. Αλλ' η εκμάθησή τους από όλους τους μαθητές είναι μάταιη. Διότι την ίδια παιδευτική αξία έχει η διδασκαλία κάθε γλώσσας, πρωτίστως της μητρικής νεοελληνικής, που είναι άρτια και ισότιμη προς την αρχαία. Η αναλυτική δομή της, κατ' αντίθεση προς τη συνθετική της αρχαίας, ανταποκρίνεται περισσότερο στη σύγχρονη λογική σκέψη. Η άποψη ότι η ορθή εκμάθηση της νεοελληνικής προϋποθέτει γνώση της αρχαίας αποτελεί μύθευμα. Όλοι σχεδόν οι άλλοι λαοί (Άγγλοι, Αμερικάνοι, Γάλλοι, Γερμανοί) διδάσκονται αποκλειστικά, αλλά συστηματικά, τη ζωντανή γλώσσα τους, χωρίς τα δεκανίκια της αρχαίας ελληνικής ή της αρχαϊκής μορφής της δικής τους γλώσσας. Δεν μαθαίνουν πια λατινικά, εκτός από μια ασημαντη μειονότητα, που τα επιλέγει ως προαιρετικό μάθημα. Άλλωστε, η σοβαρή διδασκαλία της αρχαίας και της λατινικής στο σχολείο είναι πια αδύνατη. Διότι ούτε αρκετοί, ικανοί για το σκοπό αυτό, καθηγητές υπάρχουν πλέον ούτε οι μαθητές, που βαρύνονται με τόσες και τόσο απαραίτητες σήμερα γνώσεις, έχουν την έφεση και την ικανότητα να μάθουν προσθέτως μια νεκρή γλώσσα. Επιβάλλεται όμως, στο

πλαίσιο της διδασκαλίας της νεοελληνικής, να επισημαίνονται οι αρχαίες ή λόγιες ρίζες σημερινών λέξεων και οι μαθητές να εθίζονται στην αναζήτηση της ετυμολογίας που τόσο βοηθάει στην κατανόηση παλαιότερων κειμένων. Όσοι πάντως το επιθυμούν πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να διδαχτούν και αρχαία ή λατινικά, ως μάθημα επιλογής στο λύκειο.

Η επαναφορά του ελληνιστικού πολυτονικού συστήματος, που ανώφελα μας βασάνισε έως το 1982, θα αποτελούσε ανεδαφικό αναχρονισμό. Η πρόταση που διατυπώθηκε πρόσφατα δεν είναι παρά τρανή περίπτωση ανορθολογικής σκέψης. Επαναφορά των τόνων και των πνευμάτων θα επέφερε απλώς μάταιη ανάλωση φαιάς ουσίας διδασκόντων και διδασκομένων. Διότι ούτε η εκπαίδευση ούτε η γλώσσα μας έχασε τίποτα από την κατάργησή τους εδώ και 25 χρόνια. Όσο για την προαιρετική, τάχα, διδασκαλία και χρήση του πολυτονικού, αυτή θα κατέληγε σε τονική σύγχυση δασκάλων και μαθητών. Όσοι αγάπησαν τόσο περιπαθώς το πολυτονικό είναι ελεύθεροι να εξακολουθήσουν να το υπηρετούν στην προσωπική τους ζωή και αλληλογραφία...

Η αρχαία γραμματεία (φιλοσοφία, θέατρο, κείμενα ιστορικών ή ρητόρων) πρέπει να διδάσκεται στο λύκειο ως υποχρεωτικό μάθημα, από δόκιμες μεταφράσεις, με περιστασιακή αναγωγή στο πρωτότυπο. Η έμφαση να δίνεται στις πολιτισμικές αξίες, στη δομή του λόγου, στη σύνθεση, στην αρτιότητα και λιτότητα της διατύπωσης.

Οι ξένες γλώσσες να διδάσκονται όχι απλώς για να αποκτήσουν οι μαθητές «προσόντα»

(που είναι βέβαια απαραίτητα στην εποχή μας) αλλά και για να γνωρίσουν, πάνω στο σώμα της ξένης γλώσσας, έναν διαφορετικό γλωσσικό κώδικα, προϊόν μιας άλλης ιστορίας και κουλτούρας, και να δουν έτσι και τη δική τους γλώσσα διαμέσου της ξένης, πράγμα που θα διευρύνει τον πνευματικό τους ορίζοντα.

Απαραίτητη είναι η εξοικείωση με τα λογοτεχνικά μνημεία των νέων χρόνων, ελληνικά και ξένα, καθώς και με τις καλές τέχνες, ιδίως την έντεχνη μουσική (κλασική, ρομαντική και νεότερη), το θέατρο, την ποίηση και τις εικαστικές τέχνες. Χωρίς αισθητική καλλιέργεια και γνώση της ιστορίας των ιδεών και των αισθητικών ρευμάτων δεν είναι δυνατόν οι νέοι να οικειωθούν τον πολιτισμό, και πολλοί παραμένουν αντίδοι καταναλωτές της εμπορευματοποιημένης υποκουλτούρας.

Εξίσου αναγκαία είναι η ενημέρωση των νέων για τους θεσμούς της χώρας μας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δεν επιτρέπεται να βγαίνει από το λύκειο ή έστω από το γυμνάσιο ένας πολίτης ευρωπαϊκής χώρας χωρίς να έχει κατανοήσει το πολιτικό σύστημα μέσα στο οποίο θα ζήσει, να αγνοεί τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις ελευθερίες που του εξασφαλίζουν το σύνταγμα του και οι σχετικές διεθνείς συμβάσεις, ιδίως η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Η γνώση των βασικών αυτών θεσμών και των συναφών εννοιών και διαδικασιών θα καταστήσει τους νέους μας πιο υπεύθυνους και θα τους βοηθήσει να ενταχθούν συνειδητά στην πολιτική και κοινωνική ζωή της χώρας.

Στέφανος Μαθίας
επίτ. Προέδρος του Αρείου Πάγου

Στις αρχές Σεπτεμβρίου συνήλθε στις αίθουσες της Βουλής των Ελλήνων η 11η Σύνοδος της Βουλής των Εφήβων. Η Βουλή των Εφήβων είναι ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα που σκοπό έχει να φέρει τους έλληνες έφηβους σε επαφή με το βασικό θεσμό της κοινοβουλευτικής μας δημοκρατίας. Στη διάρκεια των τριών ημερών της Συνόδου τους οι έφηβοι βουλευτές εργάζονται, σύμφωνα με τον κανονισμό της Βουλής, σε πέντε επιτροπές (Κοινωνικών Υποθέσεων, Μορφωτικών Υποθέσεων, Εθνικής Άμυνας και Εξωτερικών Υποθέσεων, Οικονομικών, Παραγωγής και Εμπορίου και στην Επιτροπή Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης). Την τελευταία ημέρα οι 300 έφηβοι βουλευτές (250 από την Ελλάδα και 50 από τον απόδημο ελληνισμό) συνέρχονται πανηγυρικά στην Ολομέλεια με την οποία κλείνει τις εργασίες της η Σύνοδος της Βουλής των Εφήβων. Εκείνο που προπάντων έχει σημασία είναι να δούμε τις αλλαγές που συντελούνται στις παραστάσεις αλλά και στις προσλήψεις των προβλημάτων τους και τις αλλαγές που προκρίνουν οι έφηβοι στους τρόπους αντιμετώπισης αυτών των προβλημάτων.

Στα πρώτα χρόνια του εκπαιδευτικού αυτού προγράμματος εκείνο που έκανε εντύπωση ήταν η εμμονή των εφήβων σε ορισμένα στερεότυπα της ελληνικής κοινωνίας στο σύνολό της. Έκδηλη ήταν π.χ. η επιφυλακτικότητα απέναντι στους μετανάστες, όπως έκδηλα ήταν ορι-

Η ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

«Καθρέπτης σου
είμαι κοινωνία και
σου μοιάζω»

σμένα ξενοφοβικά αλλά και εθνοκεντρικά σύνδρομα. Η ξένοι αντιμετωπίζονταν εκθροικά, ο πολιτισμός των άλλων λαών περιφρονούνταν ενώ εξαίρονταν ο ελληνικός πολιτισμός και γενικά η ελληνική ιστορία και νοοτροπία. Τα τελευταία χρόνια, όμως, οι προσλήψεις των εφήβων αλλάζουν. Ο ρατσισμός, που βλέπουν να εκδηλώνει ένα μέρος της ελληνικής κοινωνίας τους ανησυχεί, ενώ προβληματίζονται για τις θεσμικές διακρίσεις σε βάρος των ξένων. Οι σχέσεις μας με τους άλλους λαούς στην περιοχή βλέπουν ότι διακρίνονται από δυσπιστία και εκθρότητα και γι αυτό τονίζουν την ανάγκη της καλύτερης γνωριμίας με τους άλλους για να εξασφαλιστούν συνθήκες ειρηνικής συμβίωσης. Βέβαια η δυσπιστία απέναντι στην Τουρκία εξακολουθεί να υπάρχει αλλά

με τον καιρό αρχίζει να υποχωρεί.

Από την άλλη μεριά, διακρίνουμε μία διαχρονικότητα σε ορισμένες προσλήψεις της ελληνικής πραγματικότητας που παρουσιάζουν μεγάλο ενδιαφέρον.

Οι έφηβοι διαμαρτύρονται για την έλλειψη επικοινωνίας με τους γονείς και τους δασκάλους τους. Ιδιαίτερα η εικόνα που έχουν από τους τελευταίους είναι διαχρονικά αρνητική. Αλλά και οι μεταξύ τους σχέσεις φαίνεται να υστερούν ενώ έντονα προβληματισμένοι εμφανίζονται οι έφηβοι από τη διάδοση των ναρκωτικών, γι' αυτό και η απαίτησή τους οι έμποροι ναρκωτικών να αντιμετωπίζονται χωρίς επείκεια.

Η παιδεία που κυρίως τους απασχολεί, όπως και το σχολείο και οι καθηγητές τους βρίσκο-

νται στο επίκεντρο του προβληματισμού τους. Το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας, γράφει μία έφηβος βουλευτής από τη Μεσσηνία «είναι η πηγή τόσων και τόσων προβλημάτων. Σε ποιόν να μιλήσουμε για την ανησυχία μας όταν καθημερινά δεν προλαβαίνουμε να αναπνεύσουμε από την πίεση των μαθημάτων; Πώς να γνωρίσουμε τον εαυτό μας... όταν γονείς και δάσκαλοι ζουν στο δικό τους κόσμο..., στο κυνήγι για το χρήμα και δεν έχουν χρόνο και όρεξη να συζητήσουν μαζί μας;». «Παντού γύρω μας βλέπουμε αδιάφορους καθηγητές, ελλείψεις κτιριακών εγκαταστάσεων και ελλιπές εκπαιδευτικό υλικό στα σχολεία», λει μία βουλευτής από τον Νομό Πέλλης, ενώ μία άλλη βουλευτής από την Α' Αθηνών αναφέρεται στους «καθηγητές που αδιαφορούν για τη μόρφωση και τη διαπαιδαγώγηση του μαθητή» και γι' αυτό ζητά «οι καθηγητές να περνάνε από εξετάσεις και να διορίζονται μόνο αν έχουν τα κατάλληλα προσόντα, δηλαδή να μορφώνουν και να επικοινωνούν με τους νέους».

Πολύ αρνητική είναι η γνώμη των εφήβων για την παραπαιδεία την οποία υφίστανται. «Τα φροντιστήρια και η παραπαιδεία έχουν αποτέλεσμα να παίρνουν οι μαθητές «μασημένη τροφή», λει έφηβος βουλευτής από τον Νομό Λασιθίου ενώ άλλος έφηβος από την Α' Αθηνών αναρωτιέται γιατί «η κυβέρνηση παραπονιέται για την παραπαιδεία ... αλλά δεν δίνει χρήματα;» Για τα σχολεία τους λένε ότι «μοιάζουν με φυλακές», ότι «στερούνται τις κα-

τάλληλες υλικοτεχνικές υποδομές» και ότι «η κυβέρνηση αλλάζει κάθε τετραετία το σύστημα της παιδείας με αποτέλεσμα οι μαθητές να γίνονται πειραματόζωα κάθε φορά» (έφηβος βουλευτής από τον Νομό Πιερίας).

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η γνώμη των εφήβων για την εκκλησία και το μάθημα των θρησκευτικών. «Θεωρώ ότι τα θρησκευτικά δεν θα έπρεπε να διδάσκονται τουλάχιστον με τον τρόπο που διδάσκονται», γράφει έφηβος βουλευτής από τον Νομό Σάμου, ενώ άλλος βουλευτής από τον Νομό Πέλλας υποστηρίζει ότι «τα θρησκευτικά είναι απαραίτητο κομμάτι του εκπαιδευτικού μας συστήματος, από κει και πέρα όμως θα έπρεπε να τεθεί το δικαίωμα της επιλογής παρακολούθησης ή μη αυτού του μαθήματος».

Οι έφηβοι παραπονιούνται για την έλλειψη σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης. «Έχουμε μπει στην εφηβεία, λει μία έφηβος από την Β' Αθηνών, «και μας απασχολεί όλους αυτό το θέμα... Οι περισσότεροι απορούν για το πώς θα είναι», ενώ μία άλλη, από τον Νομό Κεφαλληνίας, ομολογεί ότι την ενοχλεί «που δεν αντιμετωπίστηκε με σοβαρότητα το θέμα της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης».

Ο ρατσισμός αποτελεί το συχνότερο σημείο αναφοράς των εφήβων. Είναι φανερό, γράφει μία έφηβος βουλευτής από τον Νομό Μεσσηνίας, «πως ένα σχολείο με αντιρατσιστική κατεύθυνση δεν μπορεί να αναπτυχθεί σ' ένα εκπαιδευτικό σύστημα που καλλιεργεί εθνικιστι-

κή αντίληψη». Τα Μ.Μ.Ε. κατηγορούνται ότι «προάγουν τα στερεότυπα των αλλοδαπών ως δολοφόνων, εγκληματιών και αναπαράγουν συνεχώς τη φράση ο δράστης πιθανότατα είναι αλλοδαπός».

Το πρόβλημα των ναρκωτικών παίρνει τρομακτικές διαστάσεις, διαπιστώνει ένας έφηβος βουλευτής από την Α' Αθηνών, «εφόσον ο καθένας μπορεί να τα βρει εύκολα, αρκεί να έχει μόνο χρήματα και χωρίς κανέναν έλεγχο και ηθικό φραγμό να τα αγοράσει».

Η πολιτεία κατηγορείται ότι δεν ενδιαφέρεται για την εξωσχολική ζωή των εφήβων και δεν τους βοηθάει να οργανώσουν δημιουργικά τον ελεύθερο χρόνο τους.

Γενικά, το εκπαιδευτικό πρόγραμμα Βουλή των Εφήβων, στο οποίο τα 11 αυτά χρόνια έχουν συμμετάσχει πάνω από 250.000 νέες και νέοι 15-17 χρονών, έχει καταξιωθεί στη συνείδηση των νέων και των οικογενειών τους. Προσφέρει μια εικόνα της σημερινής νεολαίας αλλά και της κοινωνίας, όπως την προσλαμβάνουν οι έφηβοι, μας δείχνει δε τις αλλαγές που προκαλούν στις προσλήψεις των εφήβων οι εξελίξεις που συντελούνται στην ίδια την ελληνική κοινωνία και πολλές φορές οι «μεγάλοι» δεν αντιλαμβάνονται το εύρος και τη σημασία τους.

Καθ. Ηλίας Κατσούλης,
*Γενικός Γραμματέας της
Κίνησης Πολιτών,
Μέλος της Επιτροπής του
Εκπαιδευτικού Προγράμματος
"Βουλή των Εφήβων"*

Ο μονόλογος για το διάλογο

Ένα κείμενο γραμμένο πριν από 26 χρόνια και που διατηρεί (δυστυχώς...) την επικαιρότητά του! Από την εφημερίδα «ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ», της 5.3.1980

Τελευταία όλος ο κόσμος μιλάει για διάλογο, για την ανάγκη ισότητας και ουσιαστικού διαλόγου, όπου υπάρχουν αποκλίνοντα συμφέροντα που μόνο με διαπραγματεύσεις και με συμφωνία μπορούν να ξεπεραστούν. Αισθανόμαστε αυτή την αναγκαιότητα διαλόγου σαν οργανικού και βασικού συστατικού μιας δημοκρατικής λειτουργίας. Αντιλαμβανόμαστε, ότι, χωρίς αυτόν, ούτε πρόοδο θα επιτύχει ο τόπος μας ούτε -πόσο μάλλον- τον αναγκαίο εκσυγχρονισμό των θεσμών του. Παρ' όλα αυτά, διαπιστώνουμε την ευρεία έλλειψη ή αποτυχία του, ενώ η ανάγκη του διαλόγου αυξάνει κάθε μέρα. Γιατί αυτό το οξύμωρο φαινόμενο; Τι συμβαίνει; Που είναι το λάθος μας; Γιατί σίγουρα είμαστε σχεδόν όλοι φταίκτες, ποιος λίγο, ποιος πολύ.

Μια πρώτη εξήγηση πρέπει ν' αναζητηθεί στην παιδεία μας, την παραδοσιακή και παρωχημένη. Στοχεύουμε στην ατομική επίδοση χωρίς να δείχνουμε ανάλογο ενδιαφέρον για την ομαδική προσπάθεια, που όμως προετοιμάζει τα παιδιά για το ρόλο που θα κληθούν να παίξουν σε μια δημοκρατική κοινωνία. Σ' όλα τα κλιμάκια της Παιδείας λείπει η έννοια του διαλόγου, είτε μεταξύ ομάδων μαθητών είτε μεταξύ μαθητών και δασκάλων. Όμως, η απάντηση της τεχνικής του διαλόγου θα βοηθούσε το παιδί να καταλάβει το συνομιλητή του, αφού θα είχε διδαχθεί να τον ακούει πραγματικά. Καλό θα ήταν ν' ασχοληθούν σοβαρά μ' αυτό το θέμα οι αρμόδιοι - Πολιτεία, εκπαιδευτικοί και γονείς.

Μια άλλη εξήγηση, αμεσότερης χρησιμότητας, για την αστοχία του διαλόγου στη χώρα μας, αποτελούν οι διαφορές στον ορισμό του, που του δίνουν οι ενδιαφερόμενοι κατά την εφαρμογή. Πράγματι, μια πρώτη μορφή είναι ο «κατ'επίφασιν» διάλογος, εκείνος ο αναχρονιστικός τρόπος «δημοκρατικής» επιβολής της θελήσεως του πιο ισχυρού συνομιλητού, είτε πρόκειται για κυβερνώντα, είτε για εργοδότη, είτε για συνδικαλιστή. Ο ισχυρότερος ομιλεί, χωρίς ν' ακούει, και ο ασθενέ-

στεστερος υποχωρεί.

Μια δεύτερη μορφή διαλόγου, ίσως η ευρύτερα διαδεδομένη σήμερα, είναι ο «αρνητικός» διάλογος: Σ' ακούω, επειδή αυτό επιβάλλει η «δημοκρατία» αλλά μετά θα σου καταρρίψω ένα-ένα όλα τα επιχειρήματα και θα σου επιβάλω τις δικές μου απόψεις! Ή ακόμη: δεν έγιναν δεκτά όλα μου α αιτήματα, άρα θεωρώ ότι μου αρνήθηκαν τον διάλογο» Βέβαια κι αυτές οι αντιλήψεις οδηγούν σε διακοπή της επικοινωνίας και είτε σε επιβολή της θελήσεως του πιο ισχυρού είτε σε αντιδικία και αναμέτρηση.

Μια Τρίτη μορφή διαλόγου είναι η δη-

μόσια συζήτηση στρογγυλής τραπέζης, όπου τα δύο μέρη εκθέτουν τις απόψεις τους και προσπαθούν, με επιχειρήματα, να υποστηρίξουν τις θέσεις τους. Αυτή η μορφή συζητήσεως είναι χρήσιμη και ενημερωτική για το ακροατήριο, αλλά βέβαια δεν ενθαρρύνει τις αμοιβαίες παραχωρήσεις ή την επίτευξη συμφωνίας, αφού η δημοσιότητα, αντίθετα, στοχεύει στην απόδειξη της υπεροχής των απόψεων του ομιλητού.

Ο σωστότερος διάλογος είναι η αμοιβαία προσπάθεια όχι απορρίψεως αλλά διερευνήσεως των αντιπάλων απόψεων, με διάθεση όχι επιβολής των επιθυμιών μας, αλλά κατανόησεως των θέσεων του συνομιλητού μας, με τη βούληση για τις μεγαλύτερες δυνατές παραχωρήσεις. Έτσι, διευκολύνονται οι αντίπαλες υποχωρήσεις, οι αλληπάλληλες αμοιβαίες προσεγγίσεις, οι βαθμιαίες ρυθμίσεις. Κι έτσι επιτυγχάνεται όχι μόνον η συμφωνία, αλλά και η σωστή εφαρμογή της.

Προϋποθέσεις αποτελεσματικότητας Όμως αυτός ο σωστός διάλογος έχει μια ακόμα βασική προϋπόθεση για την αποτελεσματικότητά του: Πρέπει να είναι συνεχής. Δεν αρκεί να σε μια συνάντηση ή έστω και μαραθώνια. Απαιτεί ειδική εκπαίδευση για διαπραγματεύσεις, εξοικείωση των συνομιλητών μεταξύ τους, αμοιβαίο σεβασμό. Απαιτεί πυκνή, αμφίπλευρη πληροφόρηση και αδιάκοπη επικοινωνία. Για να προλαμβάνονται οι διενέξεις και να εξομαλύνονται οι διαφορές. Για ομαλές εξελίξεις, για πρόοδο και για αμοιβαίο όφελος.

Αυτά όλα θέλουν δουλειά, χρόνο. Πως φανταστήκαμε ότι μια βδομάδα ή έστω να ένας μήνας το χρόνο αρκεί; Μήπως θα έπρεπε ν' αρχίσουμε μια συστηματική προσπάθεια για συνεχή διάλογο φέτος, σήμερα; «Όπου μαλλώνουν δυο, φτάνει δυο» λέει η παροιμία. Ας δεχθούμε λοιπόν όλοι μαζί την ευθύνη της μέχρι τώρα αστοχίας κι ας προσπαθήσουμε να τη θεραπεύσουμε. Πριν να είναι αργά..... Η επιτυχία σ' όλους θ' ανήκει και όλους θα ωφελήσει.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΠΑΠΑΛΕΞΟΠΟΥΛΟΣ

Η γνώμη με γνώση

Ο μονόλογος για το διάλογο

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ όλος ο κόσμος μιλάει για διάλογο, για την ανάγκη ισότητας και ουσιαστικού διαλόγου, όπου υπάρχουν αποκλίνοντα συμφέροντα που μόνο με διαπραγματεύσεις και με συμφωνία μπορούν να ξεπεραστούν. Αισθανόμαστε αυτή την αναγκαιότητα διαλόγου σαν οργανικού και βασικού συστατικού μιας δημοκρατικής λειτουργίας. Αντιλαμβανόμαστε, ότι, χωρίς αυτόν, ούτε πρόοδο θα επιτύχει ο τόπος μας ούτε -πόσο μάλλον- τον αναγκαίο εκσυγχρονισμό των θεσμών του. Παρ' όλα αυτά, διαπιστώνουμε την ευρεία έλλειψη ή αποτυχία του, ενώ η ανάγκη του διαλόγου αυξάνει κάθε μέρα. Γιατί αυτό το οξύμωρο φαινόμενο; Τι συμβαίνει; Που είναι το λάθος μας; Γιατί σίγουρα είμαστε σχεδόν όλοι φταίκτες, ποιος λίγο, ποιος πολύ.

Μια πρώτη εξήγηση πρέπει ν' αναζητηθεί στην παιδεία μας, την παραδοσιακή και παρωχημένη. Στοχεύουμε στην ατομική επίδοση χωρίς να δείχνουμε ανάλογο ενδιαφέρον για την ομαδική προσπάθεια, που όμως προετοιμάζει τα παιδιά για το ρόλο που θα κληθούν να παίξουν σε μια δημοκρατική κοινωνία. Σ' όλα τα κλιμάκια της Παιδείας λείπει η έννοια του διαλόγου, είτε μεταξύ ομάδων μαθητών είτε μεταξύ μαθητών και δασκάλων. Όμως, η απάντηση της τεχνικής του διαλόγου θα βοηθούσε το παιδί να καταλάβει το συνομιλητή του, αφού θα είχε διδαχθεί να τον ακούει πραγματικά. Καλό θα ήταν ν' ασχοληθούν σοβαρά μ' αυτό το θέμα οι αρμόδιοι - Πολιτεία, εκπαιδευτικοί και γονείς.

Μια άλλη εξήγηση, αμεσότερης χρησιμότητας, για την αστοχία του διαλόγου στη χώρα μας, αποτελούν οι διαφορές στον ορισμό του, που του δίνουν οι ενδιαφερόμενοι κατά την εφαρμογή. Πράγματι, μια πρώτη μορφή είναι ο «κατ'επίφασιν» διάλογος, εκείνος ο αναχρονιστικός τρόπος «δημοκρατικής» επιβολής της θελήσεως του πιο ισχυρού συνομιλητού, είτε πρόκειται για κυβερνώντα, είτε για εργοδότη, είτε για συνδικαλιστή. Ο ισχυρότερος ομιλεί, χωρίς ν' ακούει, και ο ασθενέ-

Μια δεύτερη μορφή διαλόγου, ίσως η ευρύτερα διαδεδομένη σήμερα, είναι ο «αρνητικός» διάλογος: Σ' ακούω, επειδή αυτό επιβάλλει η «δημοκρατία» αλλά μετά θα σου καταρρίψω ένα-ένα όλα τα επιχειρήματα και θα σου επιβάλω τις δικές μου απόψεις! Ή ακόμη: δεν έγιναν δεκτά όλα μου αιτήματα, άρα θεωρώ ότι μου αρνήθηκαν τον διάλογο» Βέβαια κι αυτές οι αντιλήψεις οδηγούν σε διακοπή της επικοινωνίας και είτε σε επιβολή της θελήσεως του πιο ισχυρού είτε σε αντιδικία και αναμέτρηση.

Μια τρίτη μορφή διαλόγου είναι η δημόσια συζήτηση στρογγυλής τραπέζης, όπου τα δύο μέρη εκθέτουν τις απόψεις τους και προσπαθούν, με επιχειρήματα, να υποστηρίξουν τις θέσεις τους. Αυτή η μορφή συζητήσεως είναι χρήσιμη και ενημερωτική για το ακροατήριο, αλλά βέβαια δεν ενθαρρύνει τις αμοιβαίες παραχωρήσεις ή την επίτευξη συμφωνίας, αφού η δημοσιότητα, αντίθετα, στοχεύει στην απόδειξη της υπεροχής των απόψεων του ομιλητού.

Ο σωστότερος διάλογος είναι η αμοιβαία προσπάθεια όχι απορρίψεως αλλά διερευνήσεως των αντιπάλων απόψεων, με διάθεση όχι επιβολής των επιθυμιών μας, αλλά κατανόησεως των θέσεων του συνομιλητού μας, με τη βούληση για τις μεγαλύτερες δυνατές παραχωρήσεις. Έτσι, διευκολύνονται οι αντίπαλες υποχωρήσεις, οι αλληπάλληλες προσεγγίσεις, οι βαθμιαίες ρυθμίσεις. Κι έτσι επιτυγχάνεται όχι μόνον η συμφωνία, αλλά και η σωστή εφαρμογή της.

Προϋποθέσεις αποτελεσματικότητας

Όμως αυτός ο σωστός διάλογος έχει μια ακόμα βασική προϋπόθεση για την αποτελεσματικότητά του: Πρέπει να είναι συνεχής. Δεν αρκεί να σε μια συνάντηση ή έστω και μαραθώνια. Απαιτεί ειδική εκπαίδευση για διαπραγματεύσεις, εξοικείωση των συνομιλητών μεταξύ τους, αμοιβαίο σεβασμό. Απαιτεί πυκνή, αμφίπλευρη πληροφόρηση και αδιάκοπη επικοινωνία. Για να προλαμβάνονται οι διενέξεις και να εξομαλύνονται οι διαφορές. Για ομαλές εξελίξεις, για πρόοδο και για αμοιβαίο όφελος.

Αυτά όλα θέλουν δουλειά, χρόνο. Πως φανταστήκαμε ότι μια βδομάδα ή έστω να ένας μήνας το χρόνο αρκεί; Μήπως θα έπρεπε ν' αρχίσουμε μια συστηματική προσπάθεια για συνεχή διάλογο φέτος, σήμερα; «Όπου μαλλώνουν δυο, φτάνει δυο» λέει η παροιμία. Ας δεχθούμε λοιπόν όλοι μαζί την ευθύνη της μέχρι τώρα αστοχίας κι ας προσπαθήσουμε να τη θεραπεύσουμε. Πριν να είναι αργά..... Η επιτυχία σ' όλους θ' ανήκει και όλους θα ωφελήσει.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΠΑΠΑΛΕΞΟΠΟΥΛΟΣ
Αντιπρόεδρος του Συνδέσμου Έλλληνικών Βιομηχανιών

Στα περιθώρια της δημόσιας συζήτησης για τα έργα του Αχελώου και της άρδευσης του Θεσσαλικού κάμπου, η Κίνηση Πολιτών θεωρεί σκόπιμο να υπενθυμίσει στο ευρύ κοινό μερικές ξεχασμένες αλήθειες που έχουν, ωστόσο, μεγάλη σημασία.

Να υπενθυμίσουμε, πρώτα, ότι η λειψυδρία δεν είναι μόνο Ελληνικό αλλά παγκόσμιο φαινόμενο, που γίνεται όλο και πιο απειλητικό. Αυξάνουν συνεχώς τόσο η ετήσια κατανάλωση νερού κατ'άτομο όσο και ο παγκόσμιος πληθυσμός.

Στην Ελλάδα, πολλές περιφέρειες οδηγούνται ολοταχώς σε λειψυδρία από αλόγιστη χρήση και κατασπατάληση του νερού επί δεκαετίες – για να μην αναφερθούμε στην οξύτητα του προβλήματος σε πολλά νησιά του Αιγαίου.

Μερικές ακόμη διαπιστώσεις:

Η γεωργία χρησιμοποιεί το 70% περίπου της όλης κατανάλωσης νερού της χώρας, τις περισσότερες φορές με σπάταλες μεθόδους. Η άρδευση κατά 92%, είναι επιφανειακή – με απώλειες που υπερβαίνουν το 50% - ή με τεχνητή βροχή – με απώλειες που, μεσημέρι και καλοκαιριάτικα, φθάνουν το 90%.

Η χρήση των υπόγειων υδάτων για άρδευση έχει διπλασιασθεί από το 1980, ενώ γίνεται υπερεκμετάλλευση πολλών υπόγειων φορέων (στοιχεία ΟΟΣΑ 2000).

Η βιομηχανία χρησιμοποιεί το 20 % περίπου της όλης κατανάλωσης νερού. Αυτό αποτελεί απαραίτητη «πρώτη ύλη» για την παραγωγή πολλών προϊόντων, για αρκετά από τα οποία απαιτούνται μεγάλες ποσότητες νερού.

Παρά τα ελλιπή στοιχεία που διαθέτουμε, είναι μάλλον βέβαιο ότι δεν εφαρμόζονται μέθοδοι επανακυκλοφορίας του νερού ή ελαχιστοποίησης των αναγκών στην έκταση που επιτρέπει η σύγχρονη τεχνολογία και που επιβάλλει η απειλή της λειψυδρίας.

Τέλος, στα δίκτυα ύδρευσης και στην οικιακή χρήση, καταναλίσκεται το υπολειπόμενο 10% του συνόλου.

Στα περισσότερα αστικά δίκτυα ύδρευσης της χώρας, οι απώλειες φθάνουν ή/και υπερβαίνουν το 50%.

Έχει διαπιστωθεί στις μεγάλες πόλεις ότι η ολική ποσότητα νερού που τιμολογείται και εισπράττεται από τους κατοίκους, τις επιχειρήσεις και τους οργανισμούς της κάθε περιφέρειας υπολείπεται σοβαρά της ποσότητας που διοχετεύεται στο δίκτυο. Τη διαφορά αντιπροσωπεύουν αφενός μεν οι δωρεάν παροχές αλλά αφετέρου - και κυρίως - οι απώλειες των δικτύων.

ΝΕΡΟ

Άμεσος είναι ο αντίκτυπος της λειψυδρίας και στην ποιότητα του πόσιμου νερού. Μετά από σχετική διερεύνηση του θέματος, ο Συνήγορος του Πολίτη κατέληξε στα εξής συμπεράσματα:

- διαπιστώθηκε ανεπαρκής παρακολούθηση και έλεγχος της ποιότητας του πόσιμου νερού και έλλειψη εργαστηρίων με κατάλληλο εξοπλισμό
- αποδείχθηκε ότι το παρεχόμενο νερό έφερε υψηλό μικροβιακό φορτίο, κατά κύριο λόγο εξαιτίας εισροής λυμάτων λόγω γειτνίασης των αγωγών ύδρευσης με αγωγούς αποχέτευσης ή απορροφητικούς βόθρους
- έγινε φανερή η μη αποτελεσματική υγειονομική προστασία των συστημάτων ύδρευσης, η μη συστηματική συντήρηση, καθαρισμός και απολύμανσή τους,
- διαπιστώθηκε χημική ρύπανση του

παρεχομένου νερού από βιομηχανικές ή αγροτικές δραστηριότητες ή από εισροή θαλάσσιου νερού στα υδροφόρα στρώματα λόγω υπεράντλησης.

Εάν προσθέσουμε σ' όλα αυτά το γεγονός ότι ελάχιστες διατάξεις έχει εφαρμόσει η χώρα μας από τη σχετική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διαχείριση του νερού – ιδιαίτερα της κοινοτικής οδηγίας 60/2000 – προκύπτει σαφώς η ύπαρξη γενικευμένης κακοδιαχείρισης σ' ένα είδος που θεωρείται, ωστόσο, κοινωνικό αγαθό.

Έτσι η Κίνηση Πολιτών θέτει το ερώτημα:

Πριν αρχίσει η εκτέλεση νέων πολυδάπανων έργων ύδρευσης σαν του Αχελώου – και που διχάζουν τόσα χρόνια την κοινωνία μας – δεν θα ήταν λογικό να εφαρμόσουμε σε γεωργία, βιομηχανία και δίκτυα ύδρευσης, τρόπους περιορισμού της συνεχιζόμενης τεράστιας και αδικαιολόγητης σπατάλης του νερού;

Τρόποι υπάρχουν, αποτελεσματικοί, φθηνότεροι και ταχύτερης απόδοσης από τα μεγάλα εθνικά έργα υποδομής, τρόποι δοκιμασμένοι σε άλλες χώρες. Για ποιο λόγο ολιγωρούμε, ενώ συγχρόνως παρανομούμε έναντι της Ευρωπαϊκής Ένωσης;

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

Η Κίνηση Πολιτών για μια Ανοικτή Κοινωνία

έχει την τιμή να σας προσκαλέσει σε δημόσια συζήτηση με θέμα:

«ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΑΣΥΛΟ»

Η εκδήλωση θα πραγματοποιηθεί

την Πέμπτη 14 Δεκεμβρίου 2006 και ώρα 18:30,
στο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών (Βασ.Κωνσταντίνου 49)

Ομιλητές:

Γιώργος Γραμματικάκης, Καθηγητής Πανεπιστημίου Κρήτης
Θάνος Σκούρας, Καθηγητής Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών
Μιχάλης Σταθόπουλος, Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών
Κώστας Καρτάλης, Πρόεδρος «ΙΣΤΑΜΕ Ανδρέας Παπανδρέου»
Μιχάλης Παπαγιαννάκης, πρ.Ευρωβουλευτής
Κωνσταντίνος Χατζηδάκης, Ευρωβουλευτής

Τη συζήτηση θα συντονίσει ο κ. **Ίων Σιώτης**

Ωρα προσέλευσης: 18:15

Π.Α.: τηλ. 2107220063